

Delta i debatten, skriv til oss!

SEND DITT INNLEGG TIL: DEBATT@NATIONEN.NO
Innlegg kan også sendes per post til Nationen, Postboks 9390 Grønland, 0135 Oslo. Merk konvolutten «debatt». Innlegg som sendes elektronisk blir prioritert.

TEKSTLENGDER:
Kronikk: Maks 4900 tegn med mellomrom.
Leserinlegg: Maks 2000 tegn
Du kan også levere innlegg på nationen.no

Kronikker honoreres som hovedregel ikke. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innsendt stoff og til å publisere det på alle våre plattformer.

Kronikk

Sen-navn: Andelen sen-navn blant stortingrepresentantene til Ap+SV og H+Frp og KrF+V+Sp og totalt (inkl. øvrige partier) og befolkningen 1945-2017.

Speiler Stortinget og partiene folket?

Det er et selvsagt mål at Stortinget skal «speile» befolkningen best mulig. Kønns- og aldersfordeling, utdanningsnivå og erfaring fra arbeidslivet er tradisjonelle indikatorer for å måle representativitet. I senere år er man også blitt mer opptatt av andelen med innvandrerbakgrunn.

I Norge faller, av historiske, økonomiske og geografiske årsaker, etternavn i to svært opplagte kategorier: de som slutter på «sen», og de som ikke gjør det. De sosiale elitene og bønder har sjelden sen-navn, bondene fordi de har navn etter gården. En spennende tanke er derfor om de to store, norske etternavnskategoriene kan anvendes som et supplement til de tradisjonelle indikatorene for å gi et bilde på hvor representativt Stortinget er sammensatt?

Jeg har foretatt en undersøkelse av i hvilken grad andelen stortingsrepresentanter med

etternavn som slutter på «sen», versus alle andre etternavn, speiler samme andel i hele den norske befolkning fra 1945 til i dag. Noen tilsvarende undersøkelser er ikke gjort tidligere med hensyn til representativitet. Resultatet av undersøkelsen viser at andelen «siste navn i navnerækkefølgen som slutter på sen» var kraftig underrepresentert på Stortinget i lang tid etter 1945, men ved valget i 1997 fant det sted en dramatisk endring, og siden den gang har Stortinget speilet befolkningen i meget stor grad.

I 1997 økte andelen kraftig, og har siden da vært 23 prosent og høyere, til den etter valget i 2017 duppet til under 19 prosent.

Utdanningseksplasjonen som startet på 1960-tallet, og nedgangen i partienes medlemstall et par tiår senere, forklarer nok noe av den økte andelen sen-navn på Stortinget fram mot 1997. Likevel kan hverken dette eller færre

bønder på Stortinget forklare den markante endringen i 1997.

En forklaring kan ha sammenheng med at Carl I. Hagen og Frp, etter mange års konstant kritikk av partielitene på Stortinget, gjorde det godt ved stortingsvalget i 1997. Dette resulterte i en stortingsgruppe med meget høy andel sen-navn (36 prosent, opp fra 30 prosent i perioden før). Målt med navnemetoden har Frp absolutt etablert seg som partiet for «folk flest» ved at stortingsgruppene har hatt høyere sen-andel enn i befolkningen i alle periodene siden 1993.

En hypotese kan være at Høyre først, så Ap og SV, tok etter Frp i rekrutteringsprosessen til valget i 1997 – og enda mer de påfølgende valgene.

Høyre nær tredoblet sen-andelen fra 11 til 29 prosent i periodene 1989-2001. Ap økte fra 24 til 32 prosent i periodene 1989-2009, og SV nær firedoblet fra 11 til 42 prosent i periodene 1989-2013.

Gjennom denne relativt korte perioden ble altså Stortinget mer representativt, og om man vil; mer folkelig sammensatt – i hvert fall vurdert på grunnlag av denne navnemetoden.

Det endrede navnemønsteret til stortingselitene de siste 20

årene forteller også at disse har en annen økonomisk og sosial bakgrunn enn de før 1997. En observasjon som støtter denne betraktningen, er at økningen i andelen sen-navn fant sted bare innenfor de store folkepartiene Ap, H og Frp, og i SV når partiet hadde store stortingsgrupper i periodene 2001-13.

Hos de andre partiene eksisterte det ikke historiske forutsetninger, og sosiale og demografiske rekrutteringsbaser, til å kunne forårsake samme type utvikling med sen-navn på Stortinget gjennom valg. Sentrumpartiene rekrutterer nemlig fra grupper med andre etternavn og holder seg samlet fortsatt under 10 prosent sen-andel. Trolig speiler de navnemønsteret til sine velgerbaser bedre enn Ap speiler sine tradisjonelle velgerbaser.

I perioden 2013-2017 hadde de fem minste partiene på Stortinget – Sp, KrF, Venstre, SV og MDG – til sammen 42 stortingsrepresentanter. Kun tre, to av dem for SV, har sen-navn. Etter 2017-valget har de seks minste partiene (de fem nevnte pluss Rødt) til sammen 48 representanter. Kun tre med sen-navn, to av dem representerer Sp.

Det er umulig å vite hva eller hvilke prosesser i partiene Frp, H, Ap og SV som har bevirket denne utviklingen uten å in-

tervjue de ansvarlige for sammensetningen av valglistene i de angjeldende partiene, og det faller utenfor rammen av min undersøkelse. Det er imidlertid en påfallende endring i disse partienes rekruttering til stortingsverv i forhold til etternavn som blir dokumentert i overgangen til et nytt århundre.

Endringen i navnemønster støtter i stor grad annen forskning på representativitet, blant annet slik den oppsummeres i boka til Haugsgjerd Allern, Heidar og Karlsen «After the Mass Party: Continuity and Change in Political Parties and Representation in Norway (2015)», som legger andre indikatorer til grunn.

Men når de i boka konkluderer med at stortingsrepresentantene i 2015 er mer «sosial elite» enn tidligere i 25-årsperioden, fra 1990, så fanger ikke deres veletablerte metode opp at summen av representantenes sosiale bakgrunn må være en annen og bredere nå enn den var i tiden 1945 til 1997. Om man vil, at de utgjør en mer «representativ elite».

Målt med navnemetoden kan det hevdes at Frp har bidratt til demokratisering av norsk politikk med hensyn til representasjon av folket på Stortinget.

Fakta

I stortingsperiodene 1989-2017 og ved oppstart i oktober 2017 hadde stortingsgruppene til Frp, H, Ap og SV følgende andel sen-navn:

År	89-93	93-97	97-01	01-05	05-09	09-13	13-17	Okt. 2017
FRP	22	30	36	27	29	37	37	22
H	11	21	29	27	21	17	21	22
AP	24	21	25	26	32	32	27	27
SV	11	15	20	35	42	35	22	9

Torleif Johnsen
Cand.polit.